

Секція: Економіка та управління підприємствами

Геврек Юлія Сергіївна

аспірант кафедри економіки і фінансів

Одеського національного морського університету

м. Одеса, Україна

ВПЛИВ КУРСОВИХ РІЗНИЦЬ НА ФІНАНСОВИЙ РИЗИК СТИВІДОРНИХ КОМПАНІЙ

Управління ризиком взагалі є критично важливим елементом у створенні надійної системи управління будь-якого підприємства. Всі підприємства зобов'язані рухатися в напрямку впровадження цілісного підходу до управління ризиками, який в ідеалі повинен бути повністю інтегрований в управління підприємством на всіх рівнях: в цілому по підприємству та окремих його бізнес-підрозділах. З боку зовнішніх зацікавлених користувачів пред'являється все більше вимог щодо інформації, яка носить ризиковий характер, що обумовлено правильного прийняття рішення щодо вкладання коштів. Одним з вирішальних факторів такої інформації є оцінка фінансового ризику.

Фактор впливу курсових різниць на діяльність підприємств висвітлено науковцями у працях В.В. Фесенко [1], Н.М. Бондаренко, А.Г. Байер [2]. Необхідність врахування даного фактору для підприємств портової діяльності визначалося у роботах С.В. Онешко [3; 4].

Властивостями ризиків, що притаманні ризикам взагалі та фінансового ризику зокрема, є: ймовірність, сила впливу, керованість та взаємопов'язаність (ланцюжки причинно-наслідкових зв'язків). Для оцінки фінансових ризиків застосовуються кількісні (передбачають математичний опис ризику) та якісні (передбачають розробку методологічного підходу до

кількісної оцінки прийняттого рівня ризику) методи. Кількісні методи найчастіше описують через ймовірність і збитки.

В даному дослідженні розглянемо вплив курсових різниць на фінансовий ризик на прикладі державних стивідорних компаній України.

Грошові потоки, що виникають в результаті проведення операцій в іноземній валюті, відображаються у функціональній валюті підприємства по курсу на дату руху грошових коштів, у деяких випадках з практичної точки зору може бути використаний середньозважений курс за відповідний період. Згідно міжнародним стандартам фінансової звітності вплив зміни обмінного курсу валют на грошові кошти та їх еквіваленти відображаються у «Звіті про рух грошових коштів». Рух грошових коштів, що виникає в ході операцій з іноземною валютою, має відображатися в тій валюті, в якій компанія складає звітність. Для цих цілей повинен застосовуватися курс іноземної валюти на дату виникнення грошового потоку.

Виникнення курсових різниць пов'язано, перш за все, з тим, що доходи і витрати перекладаються по курсам на дати операцій, а активи і зобов'язання за курсом на кінцеву дату.

Основні ознаки, що визначають характеристики курсових різниць:

- виражена в іноземній валюті вартість рахунків бухгалтерського обліку;
- вимоги законодавства щодо перерахунку цих рахунків в національну валюту;
- зміна курсу валют на різні дати протягом періоду часу, що призводить до зміни вартостей рахунків [2, с. 117].

Вплив курсових різниць відноситься до дії зовнішніх факторів підприємства та неодноразово відмічається у аудиторських звітах державних стивідорних компаній як фактор негативного впливу на фінансові результати діяльності підприємства.

Наявність фінансового ризику у невідповідності планових та фактичних показників проявляється у недоотриманні доходів від основної діяльності, що обумовлено закладеними акордними ставками за переробку 1 т вантажу в іноземній валюті. Крім того, у доходи деяких державних стивідорних компаній включаються доходи від роботи приватних стивідорних компаній, які працюють на підставі договорів інфраструктури/пайової участі (використання території, складських площ тощо). В свою чергу, доходи від обробки вантажів приватними стивідорними компаніями, визначаються у доларах США за ставкою згідно взаємною згодою сторін.

Безумовно, якщо доходи від купівлі-продажу іноземної валюти зумовлені позитивною різницею між ціною купівлі-продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю, то даний факт сприятливо впливає на розмір фінансового результату. Однак останнім часом фактор нестабільності курсу національної валюти має все більшого значення.

Нестабільність курсу національної валюти визначається даними, наведеними на рис. 1.

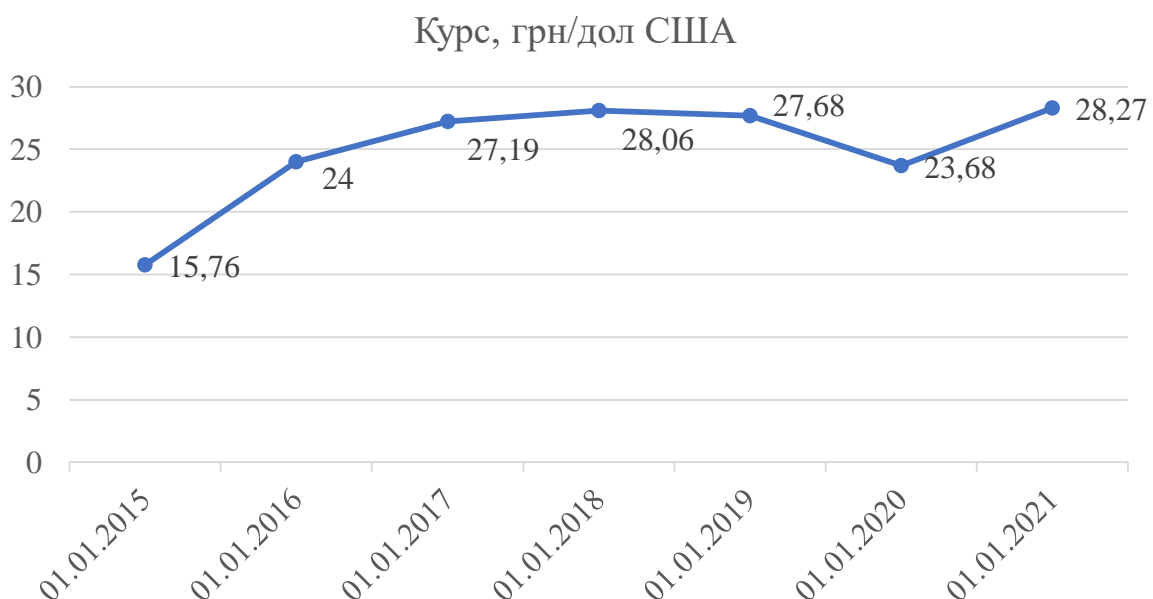

Рис. 1. Динаміка офіційного курсу гривні до долару США за 2015-2021 рр.

Джерело: розраховано з використанням [5]

За даними рис. 1 спостерігається тенденція до значного збільшення офіційного курсу гривні до долару США на протязі всього періоду, тільки на 01.01.2020р. відмічене зниження курсу до 23,68 грн/дол США у порівнянні до попереднього періоду. Взагалі з 01.01.2015 по 01.01.2021 відбулося збільшення даного показника на 79,4 %.

Невідповідність курсу долару США, закладеного у фінансовий план державних стивідорних компаній наведена на рис. 2.

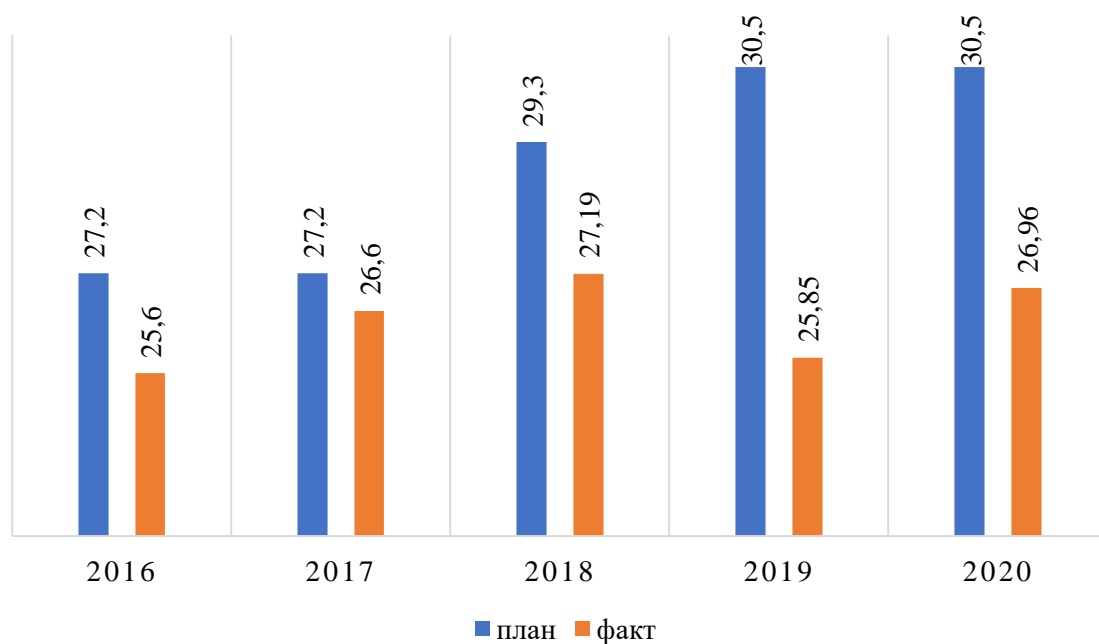

Рис. 2. Співвідношення планового та фактичного курсу долару США, закладеного у фінансовий план державних стивідорних компаній за 2016-2020 рр.

Джерело: розраховано з використанням [6]

За наочними даними рис. 2 можливо зробити висновок, що за весь період, що аналізується, спостерігається невідповідність курсу долара США, який був закладений у фінансовий план державних стивідорних компаній, та фактично діючого курсу. Даний факт напряму вплинув на рівень отриманих доходів, а саме їх зменшення у абсолютному виразі.

Таким чином, з теоретичної точки зору курсові різниці відносяться до валютного ризику, який формується під впливом зовнішніх факторів в складі фінансового ризику підприємства. За останні роки спостерігається

тенденція до значного збільшення офіційного курсу гривні до долару США та постійна невідповідність курсу долару США у фінансових планах державних стивідорних компаній України. На цьому фоні спостерігається недоотримання доходів від основної діяльності та підвищення валютного ризику. Для виправлення ситуації та зменшення ризиків, пов'язаних зі зміною курсів валют, вважаємо доцільним застосування методу хеджування валютних ризиків, що дозволить мінімізувати негативний вплив та усунути невизначеність щодо валютних курсів у майбутньому.

Література

1. Фесенко В.В. Аналіз курсових різниць як процедура внутрішнього аудиту групи пов'язаних підприємств / В.В. Фесенко // Економічний аналіз: Зб. наук. пр. 2018. Том 28. № 2. С. 191-199.
2. Бондаренко Н.М., Байєр А.Г. Вплив змін валютних курсів на фінансову звітність підприємства / Н.М. Бондаренко, А.Г. Байєр // Економіка та держава: Зб. наук. пр. 2020. № 3. С. 115-120. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.3.115
3. Oneshko S., Ilchenko S. Financial monitoring of the port industry companies on the basis of risk-oriented approach. *Investment Management and Financial Innovations*. Volume 14, Issue #1, 2017. P. 191–199. DOI: 10.21511/imfi.14(1-1).2017.05
4. Онешко С.В. Ризикові фінансові операції стивідорної компанії. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends: International scientific-practical conference, Oxford, GBR, 24 July 2020* р. Oxford, 2020. С. 76-78. DOI: 10.36074/24.07.2020.v1.27
5. Офіційний сайт Національного Банку України: Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. URL: <https://bank.gov.ua/>

6. Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України:
Пояснювальна записка до звіту про виконання показників
фінансового плану. URL: <https://mtu.gov.ua/timeline/Zviti.html>